

Quicksan Wet natuurbescherming

Woningbouw Eschmarkeveld, Enschede



Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:
Gemeente Enschede
[REDACTED]
Hengelosestraat 51
7545 KL Enschede

Opdrachtnemer:
Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:
Projectnummer: 201139
Datum: 20-1-2021
Projectleider: [REDACTED]
Opgesteld: [REDACTED]
Gecontroleerd: [REDACTED]
Status: Definitief
Versie: 1

© 2020 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding.....	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	5
2.1	Huidige situatie.....	5
2.2	Voorgenomen ontwikkeling.....	5
3	Natuurwetgeving en -beleid.....	9
3.1	Inleiding.....	9
3.2	Bescherming van soorten.....	9
4	Methode.....	10
4.1	Inleiding.....	10
4.2	Bureauonderzoek.....	10
4.3	Terreinbezoek.....	10
5	Beschermde soorten.....	11
5.1	Planten.....	11
5.1.1	Invasieve exoten.....	11
5.2	Zoogdieren.....	12
5.2.1	Vleermuizen.....	12
5.2.2	Overige zoogdieren.....	15
5.3	Vogels.....	17
5.4	Reptielen.....	19
5.5	Amfibieën.....	19
5.6	Vissen.....	20
5.7	Ongewervelden.....	20
6	Conclusie.....	21
6.1	Beschermde soorten.....	21
6.1.1	Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt.....	21
6.1.2	Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt.....	21
6.1.3	Algemene zorgplicht.....	22
6.2	Invasieve exoten.....	22
6.3	Geldigheid rapportage.....	22
7	Literatuur.....	23
	Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving.....	24

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om in Eschmarkeveld, een gebied tussen Enschede en Glanerbrug woningbouw te ontwikkelen binnen een plangebied ter grootte van 33 ha.

In verband met deze voorgenomen ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming.

Eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Op basis van bureauonderzoek en een veldbezoek wordt aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke beschermde gebieden en plant- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

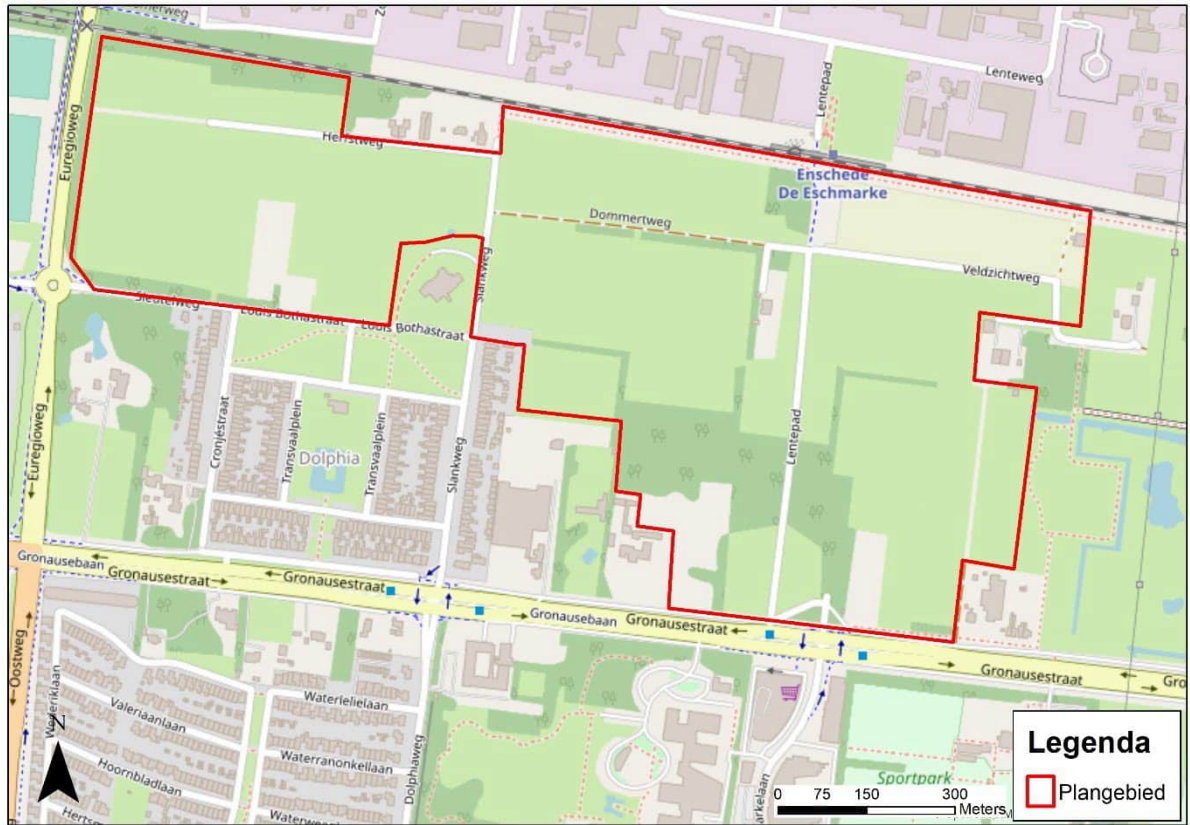
2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied heeft een grootte van circa 33 ha en ligt ten oosten van Enschede, ten westen van Glanerbrug en ten noorden van de wijk Dolphia (afbeelding 1). Het plangebied bestaat voor het grootste gedeelte uit landbouwgrond. In het noordwestelijke deel wordt mais verbouwd en in het zuidoostelijke deel zijn intensief beheerde weilanden aanwezig. De percelen worden begrensd en doorkruist door landschapselementen als bosschages, eikenlanen en elzensingels (afbeelding 2). Binnen het plangebied liggen drie bosschages, de eerste ligt tussen de Herfstweg en de Louis Bothastraat, hier bestaat de bosschage grotendeels uit opslag van wilg, populier en zwarte els welke worden afgewisseld door oude populieren en één zeer oude lindeboom. De bosschage ten noorden van de Dommertweg bestaat grotendeels uit braamstruweel met fijnsparren en eiken. De grootste bosschage is aanwezig tussen de Gronaustraat en de Dommertweg en bestaat vrijwel uitsluitend uit zwarte elzen en eiken welke met onderbegroeiing van braam, grote brandnetel en Japanse duizendknoop. Overige opgaande beplanting bestaat gedeeltelijk uit laanbeplanting welke bestaat uit eiken en elzen in het zuidoosten van het plangebied. Watervoerende elementen zijn nauwelijks binnen het plangebied aanwezig en beperken zich enkel tot sloten in het zuidoosten van het plangebied en een snelstromende sloot langs de gehele noordkant van het plangebied. Verlichting is nauwelijks aanwezig en beperkt zich tot de huizen en de straatverlichting. De omgeving van het plangebied bestaat voornamelijk uit 'blokken' met bebouwing en 'blokken' met groen bestaande uit veelal kleine bosschages en houtwallen.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

Binnen het plangebied zal woningbouw worden ontwikkeld, voornamelijk op de agrarische percelen. Wat er gebeurt met de aanwezige landschapselementen is voor een groot gedeelte nog niet duidelijk. Wel is duidelijk dat zoveel mogelijk landschapselementen (groen en blauw) zullen worden behouden bij de ontwikkeling van woningbouw. Op welke wijze en schaal dit gebeurt is vooralsnog nog niet bekend. In deze Quicksan wordt uitgegaan van een 'worst case' scenario.



Afbeelding 1: Ligging plangebied (ESRI, 2020).



Afbeelding 2: Luchtfoto plangebied (ESRI, 2020).



Afbeelding 3a: Impressie plangebied, situatie op 04-11-2020.



Afbeelding 3b: Impressie plangebied, situatie op 04-11-2020.

3 Natuurwetgeving en -beleid

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied. Onderdelen houtopstanden en gebiedsbescherming worden uitgevoerd door de initiatiefnemer zelf en zijn hierdoor niet meegenomen in deze rapportage welke enkel soortenbescherming betreft.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan of ruimtelijke ontwikkeling is het verplicht om te toetsen of deze leidt tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De Wet natuurbescherming is een nationale Wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is indien beschikbaar gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna).
- De landelijke verspreidingsinformatie uit atlanten, die deels gedateerd is, is gebruikt om na te gaan of nabij het plangebied in het verleden beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of data van de waarnemingen waren daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer) en kunnen daardoor betrekking hebben op waarnemingen buiten het plangebied.
- De flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerder onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database.

4.3 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door N. Otten uitgevoerd, ecologisch adviseur bij Eelerwoude (zie kader). Het veldbezoek is uitgevoerd op 04-11-2020 bij 10°C, half bewolkt weer en windkracht 1 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5 Beschermden soorten

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Planten

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de huidige inrichting van het plangebied (grotendeels intensief agrarisch gebruikte percelen) was dit ook niet de verwachting. Beschermde plantensoorten worden in de houtwallen, elzensingels en bosclementen ook niet verwacht door de voedselrijkheid van de bodems en het gebrek aan zonlicht. Daarnaast zijn beschermde plantensoorten dusdanig zeldzaam dat het merendeel van deze plantensoorten überhaupt niet wordt verwacht, ook al zou geschikt biotoop aanwezig zijn. Derhalve is het plangebied beoordeeld op de potentiële geschiktheid voor beschermde plantensoorten. Binnen het plangebied zijn enkele soorten waargenomen van zeer voedselrijke bodems als duizendblad, fluitenkruid, klein streepzaad, gewoon biggenkruid, paardenbloem, kruipende boterbloem en wijfjesvaren.

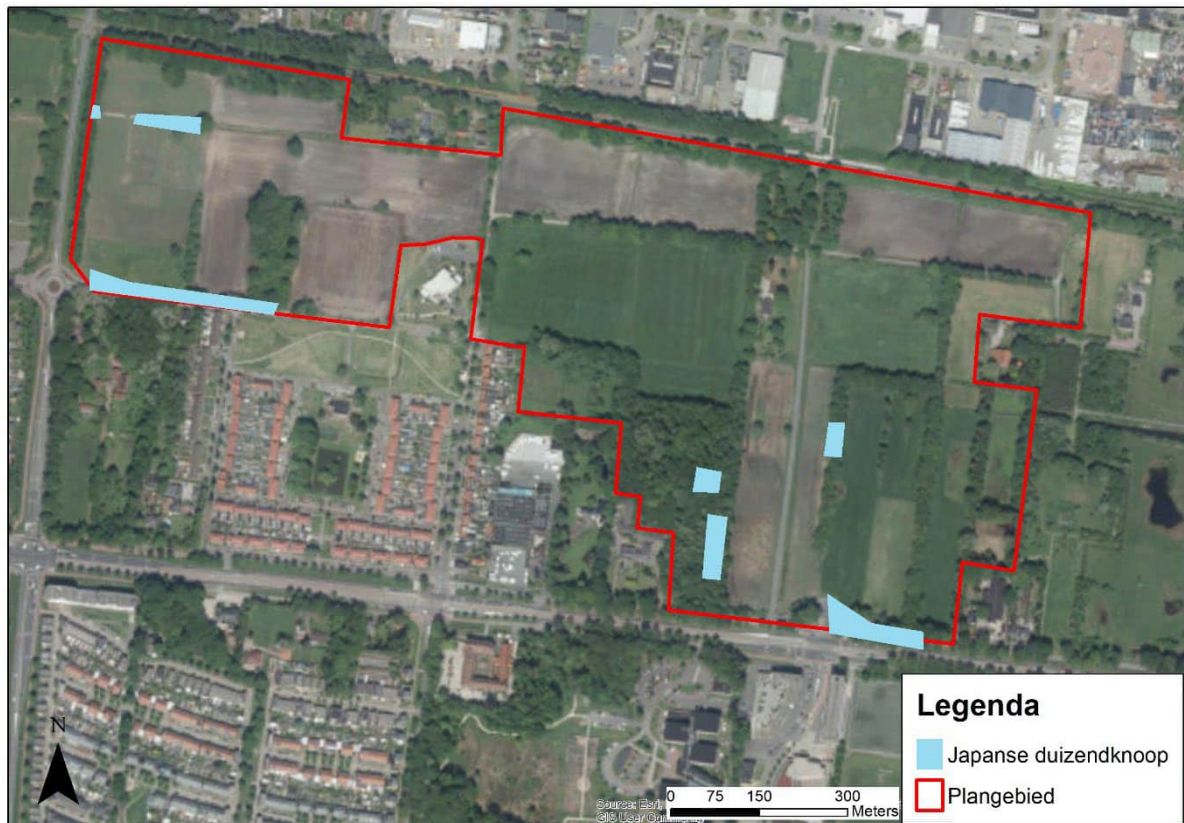
Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden op basis van het aanwezige biotoop niet verwacht en kunnen op voorhand worden uitgesloten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.1.1 Invasieve exoten

Binnen het plangebied is meerdere malen Japanse duizendknoop waargenomen aan de randen of binnen het plangebied (Afbeelding 4). Deze invasieve exoot is zeer lastig te bestrijden en kan zelfs grote schade aanrichten aan woningen en andere verhardingen. Het wordt met klem geadviseerd om zo snel mogelijk te beginnen met de bestrijding hiervan om problemen in het uitvoeringsstadium te voorkomen. Hierbij kan gekozen worden voor het ontgraven van groeiplaatsen middels een erkende verwerker, om schade op omliggende beplanting zoveel mogelijk te beperken.



Afbeelding 4: Voorkomen Japanse duizendknoop in en rondom het plangebied.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, bosvleermuis, laatvlieger, watervleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Verblijfplaats

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen (zie kader - Vleermuisverblijfplaatsen). Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - Vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis, bosvleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Gebouwen

Binnen het plangebied is geen bebouwing aanwezig, derhalve zijn potentieel geschikte gebouwen binnen het plangebied niet waargenomen.

Bomen

Er is binnen het plangebied één holte waargenomen welke potentieel geschikt is voor vleermuizen. Dit betreft een zwarte els in een veelal onderbroken elzensingel ten noorden van de Gronastraat (in het verlengde van de Esmarkelaan) zie hiervoor afbeelding 5 (oostelijke stip). Verder zijn enkele zeer oude bomen aanwezig ten noorden van de Louis Bothastraat bestaande uit één zeer oude linde en een zestal witte abelen. Hierin zijn geen holtes vastgesteld, echter zijn deze niet geheel uit te sluiten vanwege de omvang van deze bomen (diameter op borsthoogte 50-100cm).



Afbeelding 5: Voor vleermuizen potentieel geschikte boomholtes binnen het plangebied.

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied is erg geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Ook de omgeving is eveneens geschikt als foerageergebied, ondermeer door de aanwezigheid van veel kleinschalige landschapselementen als houtwallen, elzensingels en kleine bosschages. Naast het foerageergebied gebruiken vleermuizen lijnvormige elementen om zich langs te verplaatsen, zoals houtsingels en bosranden welke als vliegroute kunnen dienen. Mogelijk worden de elzensingels, rijlaanbeplanting en houtwallen als dusdanig gebruikt. Dit betreffen echter geen essentiële vliegroutes vanwege de vele overige lijnvormige elementen rondom het plangebied. Daarnaast

is de opdrachtgever voornemens om de meeste groenelementen te behouden tijdens de realisatie van de woonwijk.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven (zie ook kader - Foerageergebieden en vliegroutes).

De zwarte els waarin een potentieel geschikte holte is vastgesteld wordt mogelijk gekapt, dit komt omdat de elzensingel waar de boom onderdeel van uitmaakt sterk verbrokkeld is en is ingesloten tussen twee 'robuustere' bomenrijen. Vanwege de leeftijd worden de witte abelen en de linde mogelijk ook gekapt. Indien één of meerdere bomen welke staan weergegeven op afbeelding 5 verdwijnen is nader onderzoek naar verblijfplaatsen noodzakelijk omdat de aanwezigheid van vleermuizen op voorhand niet zijn uit te sluiten.

Naast verblijfplaatsen wordt het plangebied mogelijk gebruikt als essentieel foerageergebied, naast het nader onderzoek naar verblijfplaatsen dient ook onderzoek plaats te vinden met betrekking tot essentieel foerageergebied voor vleermuizen. Een negatief effect vindt onder andere mogelijk plaats door het plaatsen van verlichting. Met name soorten als gewone grootoorvleermuis en soorten van het Myotis geslacht zijn zeer gevoelig voor licht verstoring.

Conclusie: nader onderzoek naar boombewonende vleermuissoorten is noodzakelijk indien bomen met potentieel geschikte verblijfplaatsmogelijkheden zullen worden gekapt. Daarnaast dient in het kader van foerageergebieden nader onderzoek plaats te vinden op licht gevoelige soorten als gewone grootoorvleermuis of Myotis Spec.. Het nader onderzoek dient te bepalen of het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk is voor de (mogelijke) bomenkap en het plaatsen van verlichting. Daarnaast wordt hiermee het gebruik van het plangebied in kaart gebracht voor algemeen voorkomende vleermuissoorten, hiermee kan vervolgens rekening gehouden worden bij het natuurvriendelijk inrichten van de wijk.

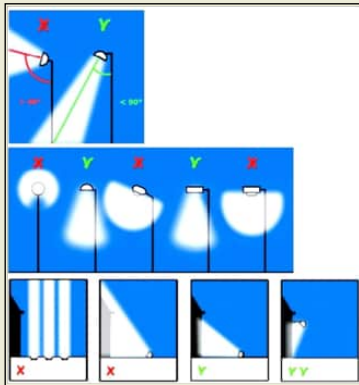
Kader – Verlichting

Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals de watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals de rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foerageergebied afzien.

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe belichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te voorkomen. Om lichthinder te voorkomen en het gebied aantrekkelijker te maken voor vleermuizen kunnen verschillende maatregelen getroffen worden:

- verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- verlichting alleen aan op momenten wanneer het nodig is (dynamische verlichting);
- verlaag de hoogte van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- beperk verstrooiing het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur;
- geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Hieronder staan enkele voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen.



5.2.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Op basis van het aanwezige biotoop, sporen, literatuurgegevens en expertise zijn onder andere de volgende algemeen voorkomende zoogdieren binnen het plangebied aanwezig of te verwachten: ree, haas, vos, konijn en diverse algemene muizen en spitsmuizen. Deze soorten kunnen het plangebied gebruiken als (onderdeel van hun) leef- en foerageergebied. Daarnaast maken een aantal mogelijk van het plangebied gebruik als migratieroute.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Ook komen er binnen het plangebied mogelijk enkele soorten voor zonder provinciale vrijstelling als bunzing, eekhoorn, egel, steenmarter en wezel. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn niet vastgesteld binnen of rondom het plangebied. Voor soorten als bunzing, egel en wezel zijn deze verblijfplaatsen ook lastig vast te stellen en op voorhand uit te sluiten. Verblijfplaatsen voor deze soorten zijn mogelijk aanwezig in de drie, binnen het plangebied aanwezige bosschages (afbeelding 6). Hier is veel ondergroei aanwezig van braam en grote brandnetel in combinatie met takkenhopen en opslag. Bladnesten van eekhoorn zijn tijdens het veldbezoek niet vastgesteld, aanwezigheid van deze verblijfplaatsen kunnen op basis van het veldbezoek worden uitgesloten. Mogelijk komt eekhoorn wel geregeld voor binnen het plangebied. Steenmarter verblijft bij voorkeur in gebouwen of schuren welke niet binnen het plangebied aanwezig zijn. Ook voor steenmarter geldt dat deze gebruik kan maken van het plangebied als onderdeel van het leefgebied.



Afbeelding 6: Binnen het plangebied aanwezige bosschages, deze maken mogelijk onderdeel uit van verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van enkele grondgebonden zoogdieren.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Overijssel een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor bovenstaande soorten zonder provinciale vrijstelling geldt dat verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van bunzing, egel en wezel niet op voorhand zijn uit te sluiten in de binnen het plangebied aanwezige bosschages. Indien één of meerdere bosschages zullen worden verwijderd ten behoeve van de herinrichting van het plangebied is nader onderzoek noodzakelijk om te bepalen wat de functie van deze opstanden is voor de drie hierboven genoemde soorten. Daarnaast zal de toename van licht, en een afname van de doorkuisbaarheid van het plangebied (aanrijdingen) ook een negatief effect kunnen hebben op bunzing, egel en wezel. Indien de bosschages gehandhaafd blijven is alsnog nader onderzoek noodzakelijk naar bovenstaande soorten omdat bij de voorgenomen plannen verstoring plaatsvindt. Voor eekhoorn en steenmarter zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld, deze worden ook niet verwacht. Daarnaast wordt aantasting van het leefgebied niet verwacht.

Conclusie: nader onderzoek naar bunzing, egel en wezel is noodzakelijk. Indien één of meerdere bosschages zullen worden gekapt vindt mogelijk vernietiging van verblijfplaatsen plaats. Daarnaast vindt er mogelijk ook verstoring plaats van bovenstaande soorten door het herinrichten van de woonwijk. Aan de hand van het nader onderzoek dient te worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet

natuurbescherming voor één of meerdere soorten noodzakelijk is. Dergelijk nader onderzoek wordt doorgaans uitgevoerd middels speciaal ontwikkelde cameravallen voor kleine grondgebonden zoogdieren.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid wordt gemaakt tussen vogels met jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving en overige (broed)vogels.

Onder de vogels met jaarrond beschermde nesten vallen onder andere soorten die hun nesten ook buiten het broedseizoen gebruiken, soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn en soorten die steeds van hetzelfde nest gebruik maken en niet of nauwelijks zelf een nest kunnen bouwen. Onder de vogels met jaarrond beschermde leefomgeving vallen soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats die zij het jaar daarvoor hebben gebruikt of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Jaarrond beschermde nesten

Verblijfplaatsen van vogelsoorten, zoals horsten of zeer grote boomholtes zijn niet aangetroffen in bomen binnen het plangebied. Binnen het plangebied zijn echter nieuwe vestigingen van soorten als roek, buizerd, sperwer of boomvalk niet op voorhand uit te sluiten. Derhalve dient het plangebied in het voorjaar van 2021 opnieuw gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van nesten van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Mogelijk maken enkele soorten ook gebruik van het plangebied als onderdeel van het leefgebied, dit betreft echter geen essentieel leefgebied gezien de ligging in een zeer groene omgeving. Het gaat hierbij om soorten als kerkuil, ransuil, buizerd, boomvalk, sperwer, roek of huismus.

Jaarrond beschermde functionele leefomgeving

In deze situatie zijn vrijwel alle vogelsoorten met een jaarrond beschermd functioneel leefgebied te verwachten. Hiervan kunnen de volgende soorten mogelijk ook tot broeden komen binnen het plangebied: bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, gekraagde roodstaart, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, middelste bonte specht, ringmus, spreeuw en zwarte roodstaart.

Overige (broed)vogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van bossen, struwelen en parken. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruikmaken van het plangebied; houtduif, Turkse tortel, zanglijster, merel, grasmus, tjiftjaf, fitis, braamsluiper, zwartkop, tuinfluiter, spotvogel, roodborst en winterkoning.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Bij de aantasting van de nestlocatie en/of de functionele leefomgeving is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Tijdens het veldbezoek in het najaar van 2020 zijn geen horsten/nesten waargenomen in bomen binnen het plangebied. Nieuwe vestigingen zijn wel mogelijk door de grote hoeveelheid aan bomen binnen het plangebied. Nader onderzoek in het voorjaar van 2021 is noodzakelijk om vast te stellen of er nog steeds geen horsten/nesten binnen het plangebied aanwezig zijn of dat aanvullende maatregelen genomen dienen te worden. Hierbij dient rekening gehouden te worden met minimaal 3 veldbezoeken, uitgevoerd verspreid over het voorjaar van 2021.

Vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Omdat nog onbekend is welke groenelementen behouden blijven bij het renoveren verdwijnt er mogelijk een gedeelte van het plangebied voor bovengenoemde soorten. Het wordt echter niet verwacht dat het hierbij gaat om essentieel functioneel leefgebied gezien de ligging in een groene omgeving. Daarnaast zijn genoemde soorten goed in staat alternatieve nestplaatsen te vinden, voor een aantal soorten geldt dat ook gebroed kan worden in de omliggende woonwijken. Het nemen van compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is om deze redenen dan ook niet aan de orde.

Overige (broed)vogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, alsook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. Vanwege de omvang van het plangebied en de aanwezigheid van de vele landschapselementen dienen werkzaamheden als het bouwrijp maken van het plangebied te gebeuren buiten het broedseizoen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de verlengde broedperiode omdat er ook sprake kan zijn van laat broedende soorten als houtduif en Turkse tortel. Hierdoor dient rekening gehouden te worden met de periode van 1 maart tot en met 30 september.

Ondanks dat het niet geheel noodzakelijk is in verband met de Wet natuurbescherming wordt geadviseerd om naast de noodzakelijke controles met betrekking tot jaarrond beschermde vogelsoorten broedvogelrondes uit te voeren volgens BMP standaard. Op deze wijze kan ook een goed beeld worden verkregen van de aanwezige broedvogels binnen het plangebied. Deze uitkomst kan gebruikt worden bij het natuurvriendelijk inrichten van de woonwijk waarbij rekening gehouden kan worden met aanwezige broedvogelsoorten.

Conclusie: werkzaamheden welke betrekking hebben tot het verwijderen van beplanting of het bouwrijp maken van het plangebied dienen buiten het broedseizoen te gebeuren van 1 oktober tot 28 februari. Daarnaast nader onderzoek noodzakelijk in het voorjaar van 2021 om vast te stellen of er nog steeds geen horsten/nesten binnen het plangebied aanwezig zijn of dat aanvullende maatregelen genomen dienen te worden. Hierbij dient rekening gehouden te worden met een minimum van drie veldbezoeken, verspreid over het voorjaar.

5.3.1 Advies natuurontwikkeling

Ondanks dat het niet geheel noodzakelijk is in verband met de Wet natuurbescherming wordt geadviseerd om naast de noodzakelijke controles met betrekking tot jaarrond beschermde vogelsoorten broedvogelrondes uit te voeren volgens BMP standaard. Op deze wijze kan ook een goed beeld worden verkregen van de aanwezige broedvogels binnen het plangebied. Deze uitkomst kan gebruikt worden bij het natuurvriendelijk inrichten van de woonwijk waarbij rekening gehouden kan worden met aanwezige broedvogelsoorten. Om te voldoen aan de eisen van een BMP project zijn zeven veldrondes noodzakelijk. Deze kunnen echter grotendeels worden gecombineerd met overige onderzoeken en veldbezoeken.

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

5.4 Reptielen

Voorkomen en functie

Beschermde reptielen, zoals ringslang, gladde slang, levendbarende hagedis en hazelworm, zijn gebonden aan specifieke terreinen. In het plangebied ontbreekt dergelijk geschikt biotoop zoals heideterreinen, goed ontwikkelde waterlopen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van reptielen in en rondom het plangebied.

Effecten en ontheffing

Op basis van het aanwezige biotoop kunnen beschermde reptielen worden uitgesloten. Negatieve effecten op reptielen zijn dan ook niet aanwezig. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor reptielen niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk.

5.5 Amfibieën

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Een aantal soorten zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. De enkele aanwezige waterelementen blijven vooralsnog gehandhaafd bij het realiseren van de woonwijk. Hierin zijn wel voortplantingsmogelijkheden aanwezig voor één of meerdere bovengenoemde soorten.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Van de beschermde amfibieën waarvoor geen vrijstelling is afgegeven komen kamsalamander en poelkikker voor ten zuiden van de Ekersdijk (zuiden plangebied), meer dan 300 meter buiten het plangebied (NDFP, 2020). Voortplantingswateren van beide soorten zijn alleen bekend tussen de Keppelerdijk en de Kersdijk. Binnen het plangebied zijn dergelijke voortplantingswateren zoals goed ontwikkelde vennen/poelen niet aanwezig. Beide soorten gebruiken het landbiotoop in de directe omgeving van deze voortplantingswateren. Derhalve is het ook logisch dat er geen waarnemingen bekend zijn binnen het plangebied, de afstand van het plangebied tot de voortplantingswateren is hiervoor te groot (0,6km – 1km). Bij het herinrichten van de woonwijk kunnen wel enkele poelen worden gegraven ten behoeve van het uitbreiden van voortplantingsbiotoop voor beschermde soorten met en zonder provinciale vrijstelling.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal mogelijk leiden tot een (tijdelijk) verlies van leefgebied van genoemde algemeen voorkomende amfibieën met het beschermingsregime "andere soorten". Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Overijssel een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, kunnen op basis van de aanwezige verspreidingsgegevens worden uitgesloten.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor amfibieën niet noodzakelijk. Indien er toch werkzaamheden plaatsvinden ten behoeve van de aanwezige waterelementen dient nader te worden bepaald hoe hiermee kan worden voldaan aan de zorgplicht.

5.6 Vissen

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied worden vooralsnog geen aanpassingen verricht aan de aanwezige waterelementen (sloten). Indien dit wel het geval is dient nader te worden bepaald of en hoe de werkzaamheden het beste kunnen worden uitgevoerd met betrekking tot de zorgplicht. Beschermde soorten zijn vanwege de kleine schaal van de waterelementen en het ontbreken van verspreidingsgegevens uitgesloten (NDFF, 2020).

Effecten en ontheffing

Beschermde vissen zijn niet in het plangebied aanwezig. Indien er toch werkzaamheden worden verricht aan de waterelementen dient rekening gehouden te worden met de zorgplicht waarbij schade op individuen voorkomen dient te worden. De effecten zijn geheel afhankelijk van de geplande ontwikkeling met betrekking tot de waterelementen en dient nader te worden bepaald middels een ecologisch deskundige.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen niet noodzakelijk. Waarschijnlijk vinden er geen werkzaamheden plaats aan de watergangen, indien dit wel het geval is dient nader bepaald te worden hoe deze werkzaamheden het beste kunnen worden uitgevoerd in overleg met een ecologisch deskundige.

5.7 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Van de groep ongewervelden (dagvlinders, libellen etc.) komen twee beschermde soorten voor in de omgeving, het gaat hierbij om grote weerschijnvlinder en kleine ijsvogelvlinder (NDFF, 2020). Beide soorten worden niet verwacht binnen het plangebied, voor grote weerschijnvlinder ontbreekt oud wilgenbos binnen het plangebied. Kleine ijsvogelvlinder wordt ook niet verwacht gezien de afwezigheid van kamperfoelie binnen het plangebied, dit is de waardplant van deze soort en is essentieel voor de aanwezigheid van deze soort.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde ongewervelden aanwezig. Er is geen sprake van negatieve effecten op beschermde ongewervelden. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor ongewervelden niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde ongewervelden niet noodzakelijk.

6 Conclusie

6.1 Beschermde soorten

6.1.1 Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er sprake is van een tijdelijke, en plaatselijke verstoring, er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft.

6.1.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Met de volgende soorten en/of soortgroepen dient rekening te worden gehouden.

Vleermuizen

Nader onderzoek naar boombewonende vleermuissoorten is noodzakelijk indien bomen met potentieel geschikte verblijfplaatsmogelijkheden zullen worden gekapt. Daarnaast dient in het kader van foerageergebieden nader onderzoek plaats te vinden op licht gevoelige soorten als gewone grootoorvleermuis of Myotis Spec. Het nader onderzoek dient te bepalen of het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk is voor de (mogelijke) bomenkap en het plaatsen van verlichting. Daarnaast wordt hiermee het gebruik van het plangebied in kaart gebracht voor algemeen voorkomende vleermuissoorten, hiermee kan vervolgens rekening gehouden worden bij het natuurvriendelijk inrichten van de wijk verlichting.

Grondgebonden zoogdieren

Nader onderzoek naar bunzing, egel en wezel is noodzakelijk omdat bij het kappen van bosschages en het realiseren van de woonwijk mogelijk vernietiging van verblijfplaatsen en verstoring plaatsvindt. Aan de hand van het nader onderzoek dient te worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor één of meerdere soorten noodzakelijk is.

Broedvogels jaarrond

Tijdens het veldbezoek in het najaar van 2020 zijn geen horsten/nesten waargenomen in bomen binnen het plangebied. Nieuwe vestigingen zijn wel mogelijk door de grote hoeveelheid aan bomen binnen het plangebied. Nader onderzoek in het voorjaar van 2021 is noodzakelijk om vast te stellen of er nog steeds geen horsten/nesten binnen het plangebied aanwezig zijn of dat aanvullende maatregelen genomen dienen te worden. Hierbij dient rekening gehouden te worden met in totaal drie veldbezoeken waarbij rekening gehouden kan worden met zowel vroeg als laat broedende soorten.

Broedvogels (algemeen)

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen² uit te voeren.

² In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

Vanwege de omvang van het plangebied en de aanwezigheid van de vele landschapselementen dienen werkzaamheden als het bouwrijp maken van het plangebied te gebeuren buiten het broedseizoen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de verlengde broedperiode omdat er ook sprake kan zijn van laat broedende soorten als houtduif en Turkse tortel. Hierdoor dient rekening gehouden te worden met de broedperiode van 1 maart tot en met 30 september.

6.1.3 Advies aanvullend onderzoek

Het wordt geadviseerd om een gehele broedvogel kartering uit te voeren om een beter beeld te krijgen van de aanwezige broedvogels binnen het plangebied. Hierdoor kan later bij de inrichting ook rekening gehouden worden met aanwezige broedvogels. Dit kan middels een BMP broedvogelkartering welke bestaat uit minimaal 7 veldrondes, deze kunnen grotendeels worden gecombineerd met bovenstaande onderzoeken.

6.1.4 Algemene zorgplicht

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht neemt voor alle in het wild levende dieren en planten, dus ook niet-beschermde soorten, en hun directe leefomgeving. Dit is een algemene verantwoordelijkheid die voor iedereen geldt. Het betekent bijvoorbeeld dat er niet onnodig dieren en planten worden gedood, wanneer er redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

Amfibieën

Vooralsnog vinden er geen werkzaamheden plaats aan de waterelementen. Indien er toch werkzaamheden plaatsvinden ten behoeve van de aanwezige waterelementen dient nader te worden bepaald hoe hiermee kan worden voldaan aan de zorgplicht in overleg met een ecologisch deskundige. Bij het herinrichten van de woonwijk kunnen wel enkele poelen worden gegraven ten behoeve van het uitbreiden van voortplantingsbiotoop voor beschermde soorten met en zonder provinciale vrijstelling.

Vissen

Waarschijnlijk vinden er geen werkzaamheden plaats aan de watergangen, indien dit wel het geval is dient nader bepaald te worden hoe deze werkzaamheden het beste kunnen worden uitgevoerd in overleg met een ecologisch deskundige.

6.2 Invasieve exoten

Binnen het plangebied is meerdere malen Japanse duizendknoop waargenomen aan de randen of binnen het plangebied. Deze invasieve exoot is zeer lastig te bestrijden en kan zelfs grote schade aanrichten aan woningen en overige verhardingen. Het wordt met klem geadviseerd om zo snel mogelijk te beginnen met de verspreiding hiervan om problemen in het uitvoeringsstadium te voorkomen.

6.3 Geldigheid rapportage

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

7 Literatuur

- ESRI. (2020). ArcMap. Nederland.
- NDFE. (2020). *uitvoerportaal*. Opgehaald van ndff-ecogrid.nl: <https://ndff-ecogrid.nl/>

www.zoogdiervereniging.nl

www.ravon.nl

www.vlinderstichting.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd³.

3. Beschermingsregime “andere soorten”

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

³ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Figuur 1. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich versturende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (*artikel 10*). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. Zie ook kader – Staat van instandhouding. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moet inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriële Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebieden een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.



www.eelerwoude.nl